

egy-végből megalkotni. Akadtak holt pillanatai, az átmenetekben néha megéreződött a kezdő bizonytalankodása. Mi ebben semmi elkedvetlenítőt nem látunk: «készen» jobbra csak az üres rutinszínészek jelentkeznek, kik azután váltig ebből a készből élnek s tizedik szerepükben már a maguk rutinjában való megrögzöttség reménytelenleivé válnak. Zombory Mercedes ennél többet és különbet ígér; rá nyílván az sem lesz rossz hatással, ha az élről egyelőre a második sorba szorul, önmagához egy-egy lépéssel ott is közelebb juthat s — jó vezetés mellett, odaadó tanulás árán — végül diadalmasan meg is érkezhetik.

Rédey Tivadar.

Színházi levél.

Szeged, 1929. január.

A magyar vidéki színészet történetében új korszak kezdődött akkor, amidőn Szeged városa házikezelésbe vette színházát. A színészi nyomorgásnak, a művészi munka eredménytelenségének sivar éveit zárta le a maga számára és példát mutatott a többi nagyobb vidéki városnak arra, hogy mivel tartoznak a nemzeti műveltség fontos ágának. Valóban a magyar vidéki színészet csak házi kezelés és a staggione-rendszer szerencsés kombinációja útján valósítható meg. A nagyobb — mondjuk — egyetemi városoknak Szegedet kell követniök, a kisebb helyeken pedig staggione társulatoknak kell működniük.

E sorok írója őszintén szólva némi félelemmel szánta el magát arra, hogy a szegedi színház teljesítményéről a *Napkelet* útján az egész ország és a főváros közönségét tájékoztassa. Nem kell-e majd a budapesti előadásokhoz szokott követelményeit túlságosan lefokoznia, vagy pedig ha fővárosi mértékkel akar mérni, nem vonja-e magára az igazságtalan szigorúság vádját?

Ezek a tételődései azonban csak addig tartottak, amíg az első szegedi előadást végig nem nézte. Azonnal látta, hogy igenis fővárosi mértéket kell alkalmaznia. Nem mintha a szegedi Városi Színház minden tekintetben megütné e mértéket, hanem mert túl van azon, hogy leszálljunk hozzá, gyerekbiztatón gügyögjünk neki, — mert igen reménykeltő kvalitásokat mutat — és főképen mert csak akkor lehet azzá, amivé lehet és amivé lennie kell, ha a fővárosi színészet mértékével méri, s

hozza szokik, hogy ő is azzal mérje önmagát. A társulat képesség és jószándék tekintetében felette áll mindannak, amit vidéki társulatok részéről megszoktunk. Színészei közül nem egy mélyebb emberábrázolásra is mutat hivatottságot, s úgy képzeljük, hogy a budapesti közönség is egy-kettőnek nevét hamarosan meg fogja tanulni. Azt a bizonyos vidékies túlzást, azt a ríktó eszközökkel a karzatnak dolgozást, alig lehet tapasztalni. Szerepnevetudásra is ritkán akad eset, ami vidéki színházban, ahol aránylag kevés próba után kerül a közönség elé a darab, mindenestre tiszteltreméltó kötelességteljesítésre mutat.

Sokkal kevésbé örvendetes a rendezés állapota. Lépten-nyomon azt érzi a kényesebb izlésű néző, hogy ezzel a társulattal és ezzel a biztos anyagi háttérrel sokkal színvonalasabb előadásokat lehetne produkálni. Nem a kötelességihiányon múlik az eredmény itt sem. A rendezői munkán is érezni a gondot és lelkiismeretességet. De a magasabb rendezési követelmények, a modern rendezői elvek mégsem valósulnak meg — úgy képzeljük — képeségihiány miatt.

Ne méltóztassanak itt azt hinni, hogy a kiállítás szemetvakító pompájára gondolunk. Hiszen a modern rendező megelégszik egy pár puritán módon takarékos eszközzel. Egy izlésesen stilizált, egy egyszerű, de egyszerűségében nemes és művészi díszlet többet mond, mint valami hivalkodóan káprázatos, vagy aprólékosan naturalista színpadi kép. De gondolunk arra, hogy a rendező érezze magát valamiféle magasabbrendű közvetítőnek író és közönség között, értse meg a szerző finomabb intencióit, foglaljon határozott állást a darab mondanivalója irányában, tudja a színpadi kifejezés hangsúlyát elosztani, tudjon mozgatni tömeget, tudjon bánni a modern rendezésben annyira fontos világitási eszközökkel.

Itt, a rendezés terén, van a szegedi Városi Színháznak legsürgősebb tennivalója.

Másik fontos feladat lenne, a klasszikus műsor megvalósítása. Kétségtelen, hogy a színház műsora nem csupa operettből áll ki. Finomabb művészi hatású, tartalmasabb darabok, sőt nagyobb zenei igényű operák (pl. *Aida*) is szerepelnek a színház műsorán. A klasszikus művek azonban alig-alig jutnak színpadra. Pedig komoly célú színjátszás ez ünnepnapokat jelentő előadások nélkül el nem lehet.

Különösen nem egy egyetemi városban, az ország második legnagyobb városában nem, különösen Szegeden nem, amely arra volna hivatva, hogy színészeti téren is pótolja az elvesztett Kolozsvárt.

Úgy hírlik azonban, hogy a kultusz-miniszter úr anyagi támogatást helyezett kilátásba a szegedi színháznak azzal a kötelezettséggel, hogy klasszikus műsört kell teremtenie.

Az elvesztett Kolozsvárt említettük! Ez a példa még egy tekintetben lehettermékenyítő Szeged színházi életre. Abban nevezetesen, hogy nem kell minden téren Budapestet utánoznia. Tanuljon Budapesttől, érdekelje, ami ott történik, de merjen néha kezdeményező is lenni. Különösen a bemutatókra gondolunk. Miért kellene ennek az alföldi metropolisnak megvárnia, amíg egy darab a fővárosban kerül színre? Vajon nincsen-e elég kvalitásos szindarab amely mellőzötten hever a budapesti igazgatók asztalán? Vagy nincsen-e akárhány — még pedig jónévű — szerző, aki szívesen látná darabját először vidéken? A szegedi színház bizonyos kultúrfüggetlenséget nyerne így, a budapesti bemutató kritikáitól nem befolyásolt szegedi közönség pedig önálló ítélethez szoknék, épen úgy, mint hajdan Kolozsvár közönsége, amely nem egy a fővárosban sikert aratott darabot buktatott el, vagy meg nem értettek vitt diadalra.

Hála Istennek Szegeden ez irányban is megtörtént a kezdeményező lépés. Kacsóh Pongrác posztumus dalműve, a Budapestten előadásra hiába váró *Dorottya* itt talált bemutatásra. Ez — a *János vitézzel* a maga kicsit sivár meséje miatt igaz nem mérközhető — daljáték olyan bődallamú, olyan magyaros és olyan kedves, hogy Szeged színháza méltán lehet büszke rá, hogy ő mentette meg a feledéstől. Az, hogy a bemutatóra olyan szép számmal jöttek el a fővárosi színészet képviselői, mutatja, hogy Szegednek a megkezdett úton tovább kell haladnia.

Mi ezekben az időnként megjelenő színházi levelekben be akarunk számolni Szeged nevezetesebb színházi eseményeiről, mert úgy gondoljuk, hogy e város színészete kilépett már a helyi érdekesség korlátaiból. Ma már országos érdek, hogy Szeged városának nemes áldozatkészsége valóban meghozza a maga gyümölcsseit, nemcsak Szeged, hanem az egész nemzet művelődése számára.

Galamb Sándor.

Film.

Az Asszony és a Kártya. Adolphe Menjou játéka. Az alcím: társadalmi színmű. Igazság szerint pedig tipikus francia vígjáték, a megszokott pikantériával fűszerezve, bonyodalmasan tálalva és azzal a bizonyos «utánozhatatlan verve»-vel, melyet a francia vígjátékgenerációk fejlesztettek még sílány mondanivalót is tökéletesítővé. De jellemző ez az alcím arra, mily kaotikus, művésztelen fogalmak burjánoznak még mindig a film körül. Vígjátékok drámává ficamítása s szerzen drámának induló darabok meghappy-endesítése: ez a két legjellemzőbb tünet.

A filmnek Menjou játéka ad különös jelentőséget. Ez a színész talán még sohasem kapott ennyire lényéhez szabott szerepet. Világfi, anélkül, hogy piperkóccé lenne, nők kedvence, anélkül, hogy valaha konvencionálisan nők kedvence volna. Az teszi szimpatikussá, emberivé, hogy minduntalan kínos helyzetbe keveredik — épen sikerei miatt. Mégis szinte csodálatos, hogy nagy a közönség-sikere, oly kevéssé sablonszerű a legsablonosabb: az amorózó szerepben is. Varázsának titka nem a ruházkodás eleganciája, még kevéssé luxusa. Ez az elegancia oly kevéssé feltűnő, hogy csak azok élvezhetik, kiknek szemében az a legelegánsabb, ki *nem vét* az elegancia ellen. Halmozásról Menjounál szó sem lehet. Nagyúri egyszerűség árad róla. Ez pedig nem igen ragadhatja meg a tömeget. Tehát egyedül szellemének eleganciája, fölnye, kedves ravaszsága, behizelgő zárkózottsága, hat, hódít. Minden mósolya, minden pillarebbenése erre vall.

A darabban csaknem végig csupán a nők varázsának himnusza zeng és annak a himnusza, aki ennek a varásznak nem bír ellenállni. A kártya mellékes. Csak a vége felé okoz izgalmat. Pompás jelenet, amint Menjou hamiskártyásként engedi magát leleplezni. Menyasszonyának apja revolvert nyom kezébe, de öngyilkosságra nem kerül sor, a rejtély megoldódik, a világit igazolja nagyszerűen dreszirozott inasa, de befejezőkor kétféle lehetőség ajtaja marad nyitva, növelve a darab pikáns vonzóerejét és kissé meggondolkoztató prespektívát adva.

Menjou játéka partnereit is magával ragadja, úgyhogy klasszisbeli úr seholsem érezhető. A menyasszony, az inas, a menyasszony apja és a divatszalon tulajdonosnője kitűnők.